

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Friderici Iacobi Beyschlagii, Gymnasii, quod Halæ Suevorum est, Adiuncti, & ad ædem S. Mich. Archangeli Catechetæ extraordinarii, Sylloge Variorum Opusculorum

(Programmatvm, Orationvm, Epistolarvm, Poematvm, Dissertationvm, Aliarvmqve Observationvm ...)

Fascicvlos I.II.III.IV.V. Ab Annis MDCC.XXVII.M.DCC.XXVIII.M.DCC.XXIX. Editos, Complexvs. Cvm Indice Triplici.

Beyschlag, Friedrich Jakob

Halae Suevorum, M.DCC.XXIX

VIII. Tanaqvilli Fabri Methodvs, quae ad prudentem Scriptorum veterum lectionem, et eximiam Latinae Linguae facultatem comparandam, manuducit.

urn:nbn:de:gbv:45:1-16134

VIII.

TANA QVILLI FABRI METHODVS,
quæ ad prudentem Scriptorum ve-
terum lectionem, et eximiam Latinæ
Linguæ facultatem comparan-
dam, manuducit.

PRÆFATIO.

Non ita pridem est, cum ab Excellentissimo
quodam Viro, nonnulla Andreæ Sam.
Gesneri, Gymn. Rotenb. Rectoris longe meritissimi,
Programmata, doctè sane & eleganter scripta, usi-
bus meis benevole concederentur; in quibus Vir ille
doctissimus aliquot iam annis de recta puerorum
institutione commentari cœpit. Quæ etsi cun-
ctâ lectione, & quæ ibi prudenter monita fuere,
usu ipso dignissima sunt, licet chartæ angustia
primas saltem quasi lineas ipsum ducere iuberet;
illud tamen potissimum considerationem accura-
torem mereri videbatur, quo (*) illis, qui ad
auctorum latinorum veterum lectionem admit-
tendi, & Lat. Linguæ solidiori, quam vulgo
M 4 fit,

(*) Publ. Prop. est Rotenburgi ad Tubarim,
d. XVI. April, 1725. Et si pace auctoris cla-
rissimi fieri id existimassem, ipsum Program-
ma, quod nervosa etiam brevitate se com-
mendat, huic Fasciculo inseruissem.

fit, cognitione imbuendi sunt, quadruplicem quasi cursum constituit, quem in servando lectionis auctorum ordine, teneri utiliter posse, arbitratur; immixtis simul doctissimis monitis, quibus occurrit dubiis, quæ adversus se forte & methodum suam, à nonnullis possent excitari. In mentem mihi statim venit eorum, quæ Celeb. quondam Morhofius in Polyhist. Literar. Lib. II. Cap. IX. p. m. 428. sqq. observavit de hac ipsa methodo, quæ Tanaq. Fabrum, Virum suo tempore longe eruditissimum, filium suum ab anno 10. ad 14. quo ille immatura morte ipsi ereptus est, utraque lingua (nam & in Græca eiusdem rei Fabrum fecisse periculum, ipse Morhofius paulo post commemoravit) plane expoluisse, refert, ut cum viris certare posset. Addit statim, ipsum Fabrum Gallica Lingua hanc methodum suam exiguo libello edidisse; sub tit. Methode pour commencer les humanités Grecques & Latines, à Saumur 1672. in 12. Morhofius deinceps multus est in illa proponenda & excerpenda, ac recensenda. Atq; hæc ipsa Fabræ methodus adeo se nonnullis acutissimis, & Lat. lingue insignem facultatem adeptis viris, probavit, ut præter Morhofium, Itus celeb. D. Jo. Gott. Heineccius, Profess. tunc Halensis, nunc Franquerane Academia, fama scriptisque inclutus, eam,

eam observationibus suis auctam & dilucidatam, in Fundamentis suis Stili Cultioris, Halæ Magd. 1720. 8. editis, P. III. Cap. I. pag. 319. sqq. exhibere dignatus sit. Ac memini sane, Excell. Altorf. Acad. Professore, Dn. Christianum Gotlibium Schwarzium, in Praelectionibus suis in eundem Heineccii librum, quibus & mihi, magno utique commodo meo, interesse tum licuit, multum studii in illustranda & interdum emendanda Fabriana methodo insumsisse, non neglectis Morhofii & Heineccii præclaris eam in rem observationibus, quas tamen & ipsas ulteriori luce passim perfudit. Unde Praeceptor huic meo per omnem aetatem colendissimo, plurimum me hic debere, gratus profiteor, etsi nihil horum in calamus auditoribus tum dictavit, sed eruditissimo, quem vocant, discursu, omnia, (ad ductum tamen Heineccii, cuius laudata fundamenta fundamenti loco posuit, cuiusq; ordinem & mihi hic sequi liceat,) illustravit & proposuit. Quorum summa capita domi statim utcunque in chartam conieci, posteaque accedente propria meditatione, in hunc, quem cernis, ordinem redegi. Atque cum videam eandem methodum in mente habuisse Gellnerum, non sane dubitavi, qualemcunque hanc commentationem, cuius potior pars iam ante aliquot annos scripta à me erat, in supplementum

M 5

quasi

quasi illius Programmatis elegantissimi, publici tandem iuris facere, & disquisitioni ac censura Viri huius doctissimi lubens subiicere. Equidem non iam mihi animus est disputare, num hæc ipsa veteres auctores ordine legendi ratio, in Scholas publicas introducenda sit; quanquam ipsum Gesnerum pro hac sententia stare, haud obscure intelligi possit; neque, si cetera bene se haberent, difficultatesque non parva è medio tollerentur, à publicis illis bonarum artium & Linguae potissimum Latinae officinis alienum id existimari deberet. Illis nunc potius hac methodo consultum ibo, qui animi, corporis, fortunæque præfidiis necessariis probe muniti, sub privati doctoris ductu, ad solidam Ling. Lat. cognitionem aspirant.

§. I.

Latinam Linguam hodie non, ut alias linguas, cuiquam populo vernaculam esse, fatis, opinamur, constat, ut mirum videatur, quomodo factum sit, ut, cum omnium fere linguarum olim usitatarum, usus hodieque saltem in aliquo certarum regionum tractu supersit, quemadmodum v. g. in quibusdam Lusatiae locis, (a) præter germanicam
verna-

(a) vid. Hübnerus in Geograph. C. X. n. XLI. r. p. m. 596. & Buchnerus in Lexico Fabri, voce Sclavi & Vandali.

vernaculam, incolæ, Wendii dicti, veterum Vandalorum lingua utuntur; sola Lingua Latina in toto, quod scimus, terrarum orbe viva esse desierit, non nisi inter Eruditos plerarumque nationum frequentata. Quomodo in Italicam mutata sit, præter *Facciolatum* (cf. *Bibl. Brem. T. VII. p. 750. sq.*) & *Cellarium*, (b) ostendit *Car. Du Fresne*, loco ab Heineccio citato. Interim cum Latini Sermonis usus & hoc nostro Sæculo amplissimus sit, etsi, ut multis falso persuasum est, non statim Viri eruditi nomen meretur, qui vel exactissimam eius peritiam habet; hinc multi cœperunt iam olim cogitare de facili & expedita methodo, qua illa lingua brevi tempore, & felici successu, addisci possit. Variæ variorum prostant Methodi, de quibus generatim evolvi meretur *Morhof. Polyb. T. I. L. II. c. IX. p. 415. sqq.* (c) adeo, ut nonnullis

-
- (b) Conf. *Cel. Burckhardi præfat. fol. 3. b. P. I. Comment. de Ling. Lat. in Germania fatis; & Cl. Funccii liber duplex, alter de origine, alter de pueritia Ling. Lat. qui recens. in Act. Erud. 1721. p. 140. sqq. & Cl. Hallbaueri nuper ed. Instit. stili lat. ubi & fuse Hist. L. L. pertractat.*
- (c) Extat *Frid. Taubmanni docta Diss. de Latina Lingua, Wittebergæ 1609. altera vice, in 8. edita*

lis in mentem venerit consilium de civitate Latina condenda (d) ipsi adeo Morhofio probatum, cuius tamen difficilem executionem quilibet prudentiorum facile agnoscit, cum fieri vix possit, quin, ut olim ex Romana lingua, cum in Gallia ac Hispania promiscue in usu esset, novæ enatæ sunt dialecti, ita & civitas illa Latina mox in barbaram degeneraret, quando sine discrimine mares & foeminæ, servi ancillæque ea lingua uterentur.

§. 2. Nobis ex omnibus illis a Morhofio recensitis methodis, semper probata fuit illa *Tan. Fabri*, qua in filio suo a decimo ætatis anno, ad decimum usque quartum, quo immatura extinctus morte est, erudiendo, magno cum fructu usus fuit, ita, ut puer intra quatuor hos annos, plerosque & Græcos & Latinos auctores expedite exponere, & perlegere didicerit. Quod utinam nostræ ætatis

---

edita, quæ multa, huc pertinentia, egregie docet, quanquam nonnulla omnium consensu haud probentur. conf. Folietta de Ling. Lat. usu & præst. cum Cel. MOSHEMII præf. & notis edit.

(d) Nuper demum, Cap. I. Vtopiæ literatæ, explofit hoc consilium Cl. HEVMANNVS, vid. eius Poecilen, T. I, Lib. I. pag. 94. sqq.

tis adolescentes & iuvenes imitari studerent, qui eo vix ad vigesimum amplius annum, imo, paucis exceptis, vix unquam, pertinent, culpa quidem maximam partem in Præceptores (indoctos, & inepta docendi ratione utentes) interdum recidente, qui in scholis viginti & plures discipulos secundum unam eandemque sæpe methodum instituunt, nulla habita neque ingeniorum, neque profectuum, ratione. Vnde quam maxime manifestum est, vel doctissimos Viros, & maxima docendi dexteritate præditos, Scholis præfici debere, dum plurimum ad felicem adolescentum iuvenumque institutionem interest, qua quisque Præceptorum methodo in linguis tradendis utatur. Alias usu & loquendi consuetudine linguam Lat. addisci posse, quibusdam persuasum fuit; sed neque hæc methodus difficultate caret. *Sanctii Minervæ* (e) adiecta est Dissertatio de hoc ipso argumento, in qua plane dissuadetur

---

(e) *Sanctii Minerva* ex Edit. Perizoniana prodiit Amstel. 1702. 8. qui liber iis, qui studia humaniora ex professo tractant, multum potest prodesse; ceteris nauseam facile creabit, quia nimix subtilitates ibi occurrunt. Adiectæ Diss. lectu utique dignissimæ sunt.

tur hæc ad Lat. Ling. facultatem adspirandi, ratio. Aug. Buchnerus vix ac ne vix adduci potuit, ut vel cum doctissimis Viris latine loqueretur, veritus, ne minus emendata dicendi ratione uteretur, aut isthæc extemporalis loquendi consuetudo, nitori stili, cui adsuetus erat, aliquando fraudi sit futura. Vnde in lepidum ea res abiit proverbium. Ceterum iis, qui iam non nihil in huius sermonis facultate exercitati sunt, non video, quomodo dissuaderi possit ipsum Latine loquendi exercitium, eruditis utique perquam necessarium, neque temere negligendum. Sed veniamus tandem ad ipsam supra laudatam *Tan. Fabri methodum*, quæ & Heineccio placuit, Cellarii maxime vestigia legenti, in qua illustranda & interdum emendanda iam paulisper erimus occupati; cum & ipsi Triumviri celeberrimi, Morhofius, Heineccius & Schwarzius nonnihil ab ea Fabri methodo recesserint.

§. 3. Non male Faber in IV. *cursus* omnem illum legendorum Auctorum ambitum partitus est, id quod & Heineccium, qui Fabrum est secutus, fecisse videas. Initium quidem hic censet capiendum esse à *Phædri fabulis*; at enim vero cum hæc aliquanto difficiliore nobis

nobis videantur, quam ut primum pueris proponi debeant, hinc majori forte cum fructu eligi posse minores bonorum *Auctorum sententias* existimamus, in quibus exponendis & resolvendis pueri nonnihil occupabuntur. Ipse Faber eiusmodi sententiis filium suum primum exercuit. vid. Morhof. l. c. p. m. 430. Cum quibus coniungi non infeliciter possunt nonnulli faciliores *Castalioni dialogi*, (f) quibus Historiæ sacre recensentur, & qui stilo satis puro sunt conscripti, nec adolescentibus lectu iniucundi esse possunt. Certe maiori cum voluptate legentur, ac minus pura Corderii aliorumq; Colloquia, in Scholis vulgo proposita ad discen-

---

(f) Vir Cel. GOTH. VOCKERODT, Ill. Gymn. Goth. Rector, (cuius humanitati, cum Gothæ ad ipsum inviserem, multa etiamnum me debere, publicè & grato animo profiteor,) in Consultationibus de litterarum studiis recte & religiose instituendis, Conf. IV. Cap. I. §. I. p. 149. „Manet, inquit, perpetuum Scholarum malum, quod melioribus institutis surrogentur deteriora. Hæc, ni fallor, causa fuit, quod nunc a plerisque ludis literariis CASTELLIONIS Dialogi Sacri exulent, olim summo plausu excepti, & propter dictionis puritatem

scendum. Minuta colloquia etiam Morhof. p. 437. legenda suadet, sed & ille digitum in Corderii similiaq; intendisse videtur. Desid. Erasmi tamen dialogos diligenter legendos esse, sæpe iudicavit Exc. Schwarzius. Præparati ita nonnihil pueri, deinceps facilius ad *Phædri* fabulas admittentur, quæ tamen ipsæ non ut vulgo fieri consuevit, ordine sunt legendæ, sed faciliores seligendæ, quarum si nonnullæ probe expositæ fuerint, ad difficiliore progredi demum possunt, ubi quidem multum iuvabit ad meliorem eiusmodi fabularum intelligentiam, & ad excitandam quoque voluptatem, editio figuris ære expressis ornata, qualem in usum Principis Nassov. Amstelod. 1701. 4to. cum uberimis notis (in quibus tamen non plane nulla spicilegia relicta sunt) adornavit Hoogstratanus. Sed splendidior est hæc Editio, & pre-

---

“ ritatem & castitatem, argumenti facilitatem & sanctitatem non sine singulari, & “ prono Linguæ Latinæ Romanæ, & pietatis, profectu pueris prælecti., Hactenus ille. Optima Castell. Dial. editio est, quæ Basil. 1720. 8. prodiit, cum notis Cel. Iselii, D. & Prof. Theol. Basil. qui & præfationem trium plagarum eidem præfixit. vid. Nov. Lit. 1720

pretium maius, quam ut pueris inservire possit. Unde non male de pube scholastica promereretur, qui Phædrum in minori forma ad eum modum ederet, ut iusto pretio, (v. gr. semithalero) parari posset, quod celeb. C. G. Schvvarzii propositum est, si DEVS vitam & otium ipsi concesserit. Illustrari deinceps dictæ fabulæ interdum possunt ex Æsop. quod non sine comòdo fiet. Ceterum optandum esset, ut Phædrus suas in prosa scripsisset. Phædro subiungit Heineccius *Pomponium Melam*, qui Geographiam scripsit. Equidem non sine utilitate evolveretur hic Auctor, modo sua non tam sterili ratione proposuisset: neque enim in recensione locorum quicquam affert, quod memoratu dignum foret, sed sola fere nomina describit. Alioqui si ad singulas vel urbes vel alios locos, res observatu ibi digniores, recensuisset, instar Geographiæ Hübnerianæ, fructu non destitueretur eius lectio. Interim ad veteris Geographiæ cognitionem recte legitur ab iis, qui vel paulum in sermone Latino exercitati sunt, quia alias multa aliorum Auctorum loca non possunt intelligi, in quibus Geographica proponuntur. Adiungi debent eius lectioni Tabulæ vel Mappæ, quales Cel-

larius publicavit in sua Not. Orb. Ant & nuper
cel. Kœlerus in Atlante antiquo. In his ad du-
ctum Melæ loca monstrari ipsa debent, additis
a Præceptore observationibus, quibus animi
puerorum facile capi solent. Sed difficiliter
nunc parantur eiusmodi Melæ editiones,
quibus pueri uti possunt. Quas Heineccius
allegavit, Fabricius in Bibl. Lat. iam attulit,
& plures alias, qui liber egregio cum fru-
ctu lectioni dictorum & mox allegandorum
Auctorum adiungi potest, sane operæ pre-
tium facient, quibus studiis humanioribus
peculiarem operam navare volupe est, si eo
ordine, quem Cel. Fabricius tenet, omnes
Auctores Latinos legerent, quotquot ad stili
facultatem comparandam facere constat.
Sed redeundum est, unde discessimus. Melæ
comitem dat Heineccius *Eutropium*, quem
utique legere oportet pueros, tum quia eius
dictio facilis & satis pura est, tum quia ele-
gans Historiæ Romanæ compendium tradit.
Intra duos, imo unum mensem perlegi potest,
eiusque crebrior repetitio neminem pœni-
tebit. Ita tandem ad *Cornelium Nepotem*,
quem Heineccius post *Eutropium* legendum
putat, utilissimus fiet transitus, quo Auctore
nihil esse potest suavius, quem iterum ite-
rum-

rumque legendo repetere, multum proderit Latinæ Linguae Candidato. His instructus præsiidiis tiro facilius ad ceteros auctores evolvendos accedet, ubi deinceps necesse erit, unum aliquem, eumque præstantissimum, eligere, & ad imitandum proponere, in quo penitus versari & quasi habitare eum decet, qui huius sermonis facultatem comparare desiderat. Ex reliquis Auctoribus, quæ instituto suo inserviunt, & ad ampliorem stili culturam faciunt, haurire studebit, oculis semper in ducem, quem sibi elegit, defixis. Interim ut varia sunt ingenia, ita etiam aliis alii auctores magis placebunt, modo id observetur, ut aliquis probatæ Latinitatis Scriptor eligatur, isque in succum & sanguinem, continuata & subinde frequentata lectione, convertatur, in quo proposito facile confirmabitur, qui quotidiana pensa sibi absolvenda proponit, per singulos dies uno ad minimum folio vel capite perlecto.

§.4. Sed ordo requirit, ut ad ALTERVM CURSVM veniamus, cui Heineccius *Terentium, Ciceronis Epistolas & Libros aliquot Philosophicos, Jul. Casarem & Minucium Felicem* destinavit. Quos auctores utique non sine fructu evol-

vet eloquentiæ latinæ studiosus, & sedulo eos lectioni illius adiunget, quem sibi imitandum proposuit. Quæ sint cuiusque virtutes, & præstantia, notius est, quam ut copiosa nostra indigere explicatione arbitremur.

Idem dicendum de CURSU TERTIO, in quo Heineccius *Sallustium*, *Ciceronis Orationes Selectiores*, *Livium*, *Suetonium*, *Plinium in Panegyrico*, *Tacitum*, *Curtium*, *Plautum*, *Seneca aliquot Libros Philosophicos*, & denique *Lactantium* legendos existimat. Apparet hinc, citronem, iam duos cursus emensum, nonnihil in auctorum lectione versatum nunc intelligi, cui iudicium in legendis illis scriptis, suppetias feret. Neque hic opus esse videtur, ut diu hisce immoremur, quamvis nonnulla omnino monenda videantur. Id unum filere non possumus, ubi iam ad *Livium* accessus factus fuerit, Linguæ Latinæ Candidatum id omni cura agere debere, ut hunc Scriptorem quam maxime in deliciis habeat, & præter eos auctores, sive unus sit, sive plures, pauciores certe, quos sibi primarios elegit, diligenter legat, neque, si qua forte ab initio difficultas oriatur, à lectione *Liviana* se deterreri patiatur; illa enim mox sponte sua recedet. Ita

§. 5. Ita tandem progredimur cum tirone nostro ad *CURSVM QVARTVM* eumq; ultimum, cui Heineccius maximam partem reliquorum omnis generis auctorum, reservavit, quos hic transcribere supersedemus. Quæ de illis monuit, cum iam ab aliis, inprimis Fabricio in *Bibl. Lat.* observata sint, eo lectorem ablegamus, & ut Reinhardum in *Theat. Prud. Eleg.* p. 51. --- 131. Falsterum in *Cogit. Philol.* p. 109. seqq. & nuper Hallbauerum in *Instit. stili lat. cap. I.* conferat, suademus. Certe omnes illos auctores non eo fine legendos censemus, ut eorum lectioni nimis diu inhæreamus, quorum pleriq; neque satis puri sunt, neque optimam dicendi rationem sectantur. Propter res non sine utilitate possunt evolvi, stilus vero subinde ad supra comendatos scriptores optimos est attemperandus. Ceterum præter alia subsidia hic maxime necessaria, iudicium præcipue in tanta auctorum copia est in consilium adhibendum, ne qua confusio oriatur, aut temere aliquid suscipiatur, cuius eum deinceps poenitere possit, qui non satis cautus ad eorum lectionem accessit. (g)

N 3

Sed

(g) *Commend. Cellarii Disp. de legendis in Scholis auctoribus profaïcis*, eodem anno ab eo hab. quo illa de *Poëtis*, de qua mox dicemus.

§. 6 Sed facile quis mirabitur, nullam a nobis Poëtarum mentionem esse iniectam, quos neque nos, cum Heineccius nonnulla de iis attulerit, omittemus. Non eo fine illos hic demum recensemus, quasi persuasum nobis esset, lectionem eorundem non prius esse inchoandam, quam quatuor isti cursus absoluti essent. Ita sane nimis tarde legendi forent. Possunt illi mox post primum cursum, & sub initium secundi, maximo cum fructu evolvi, neque quemquam studia humaniora recte tractare posse existimamus, qui Poëtas non simul legere studet, qui ad solutam eloquentiam comparandam maxime faciunt, si iudicium eorum lectioni facem præferat. Neque vero cum Heineccio a Virgilio exordium ducendum esse credimus, *Ovidium* ob multas rationes, quas non recensere vacat, primum omnium legendum esse, suadentes. Sane & facilitate & perspicuitate, neminem ex Poëtis parem habet & dictio eius ad prosaicam quam proxime accedit. Libros *Tristium* & *de Ponto* statim evolvere, consultum ducimus, quibus *Metamorphoses* ceterique libri subiungentur. Imo totum *Ovidium* perlegisse, neminem poenitebit; nam etsi in eo occurrunt,

runt,

runt, quæ peius dicta, & contra bonos mores merito dolemus, castis tamen omnia sunt casta. Hinc *Virgilii* lectio maiori cum utilitate auspicabitur, in quo omnia summa sunt, in primis poëtica eius maiestas ex *Aeneide* elucet. Neque tamen ab *Eclogis* & *Georgicorum* libris initium capessendum esse, censemus; ad nos certe sigillatim quod attinet, *Æneiden* primo olim perlustrasse, operæ pretium nobis etiam nū videtur, huius sane lectio magis se tironi commendabit, ab initio *Virgilium* legere cupienti, quam ceterorum librorum, quos deinceps subiungere, ex re ipsius esse, persuasum habemus. Sed nec *Horatius* est prætermittendus, cuius maius apparet studium in *Odis*, quam in *Carminibus* reliquis, quæ & doctrina & dicendi elegantia illis cedunt. Certe qui ad primum intuitum *Odam* aliquam sine hæsitacione, promte & decore, redditis ubique rationibus, exponere novit, is laudem exercitati in humaniorum *Literarum* studiis ingenii, facile reportabit. *Lucretium* neque ob phrasin, neque alias virtutes Poëtis familiares, legendum velim. Diligentiam suam maxime probavit in condendo accurato *Philosophiæ Epicuriæ Systemate*, hoc

fine si legetur, fructum non poenitendum ex eo hauriet, literarum, de quibus loquimur, Studiosus. *Lucanus* laudatur ab his, culpatur ab illis. Quibusdam prorsus displicere videtur, qui, nihil præclari in eo inveniri, sibi persuadent. Nonnulli fere nimium ei pretium statuunt. Ill. Seckendorffio tantopere probatum scimus, ut in poema vernaculum, Rhythmis tamen destitutum, transferret. Intra mediocritatem consistere, & ob causas varias interdum legendum esse, nemo facile negaverit. *Statius* Poëta tumidus est, cuius lectione neque nos unquam magnopere delectati sumus, scripsit Libros Thebaidum & poëmata nonnulla minora. Ad *Claudianum* denique quod attinet, sic de eo sentio, (Heineccii enim sententia mihi minus probatur) Latinæ Linguæ Cultorem ab eius lectione minime abstinere debere; neque enim ullus facile est Poëta, qui, quando Viri in excelsa dignitate constituti, a nobis laudandi sunt, ampliorem & elegantiozem, *Claudio*, materiam suppeditare potest. Vixit enim eo Sæculo, quo Imperatoribus & summis eorum Ministris subinde Panegyrici dicendi erant, occasione illis non nihil adulandi semper præsentis. Certe non
sine

sine magna voluptate leges, quæ in laudem Stiliconis, maximi & excelso in loco collocati Viri, affert, imo Imperatorem Honorium eleganti elogio ornasse eum videas, quæ hodieque peropportune aliquando adhibentur, modo inventio, quam Claudianus suppeditat, Virgiliana vel alius optimi Poëtæ copia & dictione exornetur. Ceterum prudenter monuit Heineccius, quomodo Poëtæ magnam optimarum vocum formularumque loquendi copiam suggerant, in prosa oratione eleganter sæpe adhibendarum. Ex Cunæo exempla luculenta affert, alterum ex Orat. I. alterum ex Orat. II. quorum utrumque magnopere se probabit, magis tamen posterius, in quo Lucanum imitatus est. Nam in priore ex Horatio desumpto, ipsa huius verba apertius retinet, per damna per cædes &c. potuisset enim dicere: per damna cædesque &c. vel formulam usitatam interponere: ut cum Poëta loquar. Interim egregie hinc patet, quemadmodum diligens auctorum lector omnia in usum suum transferre & tempestive aliquando, magnaque cum auditorum, eiusmodi formulas alibi ab ipsis lectas, tam scite in præsentī materia usurpari, mirantium,

N 5

volu-

voluptate, & plausu non mediocri, publice queat adhibere. (h)

§.7. Tandem ostendit Heineccius, quid in lectione auctorum observandum sit, si fructus expectatus inde redire debeat. Multa perquam docte monet, quæ quidem & ab aliis iam observata deprehenduntur, bene tamen hic recognoscenda. I. Optimas Auctorum Editiones suadet comparandas esse. Cui monito facile subscribimus; dici enim non potest, quantum omnia faciliora reddantur, si præstantioribus editionibus, eorum certe auctorum, quos per totum vitæ tempus imitando assequi studebimus, quique nobis quam maxime familiares esse debent, assuefiamus, utne dicamus, memoriæ optimum inde subsidium parari. II. Notas doctissimorum Virorum conferendas existimat, quod in plerisque locis difficilioribus omnino a tironibus magno cum fructu fieri constat, sic tamen, ut & propriæ meditationi relinquatur locus, & ut suo ipsorummet Marte sensum auctoris eruere discant. III. Aliena subsidia quovis modo ad illustrandos auctores facientia, minime putat negli-

(h) Ceterum conf. Disp. Cellarii de Poetis Scholæ publicæ utilioribus, Halæ 1698. habita.

negligenda, quod faciles ipsi lubentesque largimur.

§. 8. Sed attendendum etiam est in lectione auctorum ad ea, quæ ingeniose & acute ab illis dicta sunt. Ita recte Heineccius exemplum Senecæ affert, cuius producta sententia nihil est elegantius. Eiusmodi dicta in promptu habere, & data occasione vel applicare, vel imitari, magnopere decet humaniorum literarum Cultorem. In primis vero rerum notatu digniorum est habenda ratio. Dicit enim non potest, quam amplius rerum præclarissimarum thesaurus ex his antiquis Eruditionis & Sapientiæ Magistris hauriri possit. Bene Auctor noster monuit, quid per res intelligat, & certas earum classes constituit. Ita possunt decem & plures Eruditi unum aliquem auctorem diversis finibus & consiliis perlegere, singuli ex eo enotare solent, quæ maxime e re sua esse intelligunt. Sententias etiam atque Apophthegmata non sine fructu ex illis seligi, vel tot collectiones, Græca, Latina & Germanica Lingua, prostantes, documento sunt. Præcipue quando scripta auctorum philosophica leguntur, probe cognoscendum est, quibus singuli Sectis fuerint additi,

ti,

cti, quod in Cicerone, Seneca aliisque fieri oportet, alias in multis eorum locis explicandis hærebit dictarum rerum ignarus. Sed de his quidem satis pro instituto.

IX.

NOVA LITERARIA
cum Observationibus variis.

B. L. S.

Cum sæpe adhuc factum fuerit, ut in varii generis librorum lectione & perlustratione, variae etiam subito natae mihi sint observatiunculae, quae quidem sectionis integræ locum haud commode obtinent, coniunctim tamen sub Observationum variarum, aut alio forte titulo, evulgatae aliquid afferre posse videntur, quod rei literariae nonnihil illustrande inserviat; consilium cepi, cuiuslibet fasciculo præter Nova quaedam literaria, ea maxime, quae ad Sueviam meam pertinent, & de quibus in posterum benevole mecum communicandis eos, qui rei literariae patriæ studiosi sunt, qua par est observantia & modestia rogo; manipulum quasi quendam variarum observationum, nunc prolixiorum, nunc breviorum